КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхеталла!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партеХохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхаьвча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 89 (4414). ШОАТТА, 29 июль, 1967 шу. Мах 2 неп.

ВОРХІ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА КОТАЛО

Нохч - ГІалгІайчен промышленни предприятой коллективаша Советий Іаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъдахара шерра социалистически яхь йоаргаьчаьй. Валоьи промышленни продукци арахецара ворхІ бетта план 27 июле кхоачашьйца.

Соахкарчуьл 12 процент дукхагІа я арахецна продукци. Заданех лиІорхІачул сихарІа дегІайоаргІа юбилейни шера промышленность. «Грозненфть» объединено промысловиашца лакха дебит йоІа кІеи етта сиважиншца болх бо йоІаалийтарн чурча резервеаех нийса пайда эцарн бахьан долаш соахка ворхІ беттаца нийсаца междаьттан газ яннхар дикца лакхденнад. ТІехкхоачашьйцн планови заданин социалистически дехкарашца.

Республика промышленносто болхлой, ворхІ бетта план бокъонца кхоачашъяь а баьнна, шоай беррига низ а хьинар а айдаь керда толамаш доахаш ба Октябрь юбилейна нердача къахьегама совгІаташца накъабахара.

ДикагІеи дукхагІеи

Дикача къахьегама совгІаташца накъаЬоагІа Октябра дезача цІейна Грозненски ремонтно-механически заводе коллективе, валоьи продукци арахецара ворхІ бетта план 25-ча июле кхоачашьйлаш. Планал совгІа хІаналехьа арахецна продукци 40 эзар сома маьха я. Заводе цехашца юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтаКалугин Василий Яковлевич керте латтаца механизаттца оборудованца ремонт еча цеха коллективе. 13-ча июле кхоачашьйлаш по ворхІ бетта план. 27-ча июлага кхоачаш планах лаьрхІачуьл совгІа арахецна продукци 26 эзар сома маьха я. Цига къаьстта лиха къахьегама белгалдаьлцна ца токъаь С. В. Евдокименко, слесарь В. Н. Глухов, кхьбараш. Царех хІаранс сменах пормаш 140—150 процент кхоачашъю. ТІаЬоагІача бетта чотах массеехь эзар сома маьха продукци арахецара хьинаре къахьегаш я Хаумов Григорий керте латтача котельно-сварочни участка коллектив а.

Б. МАГОМЕДОВ.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА VII-гІа ПЛЕНУМ

Селхан, 28 июле Грозне КПСС обкома политически просвещене ЦІагІа КПСС Нохч-ГІалгІай обкома аргІанара VII пленум хьайийллаш.

Пленуме дувца оттадьа ер дешаш:

Решеншш нхоачашьяра лоаттабу тІаьхьожами уж нхоачаш мишта ю хьомалгеи областной партийни организаце КПСС XXIII съезда решеншка хьежина чІоагІдаора дехкарийх хьанъеьхьа.

Промышленносте а гІишлошьеча а КПСС XXIII-ча съезда решеншка хьежина технически прогресс сихьяра хьанъехьарча областной партийни организаце дехкарех;

КПСС обкома VI пленума соцам нхоачашбара леламах йоІа информаци «КПСС ЦК майеки Пленума решеншеи Сийлахь-йокнчаха Октябрьсчи Социалистически революце 50 шу дизара сийна тІаийца социалистически дехкарашца нхоачашдара лелама хьанъехьара КПСС Урус-Мартанен Наурски райкомий отчет».

Ден повестка хьалхарча дешах «Решеншш нхоачашьяра лоаттабу тІаьхьожами уж нхоачаш мишта ю хьомалгеи областной партийни организаце КПСС XXIII съезда решеншка хьежина чІоагІдаора дехкарех» доклад йир пленуме КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. АПРЯТКИНА.

Пренеех къамаьлаш дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. СИНЕЛЬНИКОВА, КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара нов. ПОЖИДАЕВА, КПСС Ведана райкома хьалхарча секретара нов. ИБРИЕВА, КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара нов. СУХОРУКОВА, Шаьла райисполкома председателла нов. БАСНАКАЕВА, юрта боахама министра нов. ИЛЮХИНА, Гудермесски халкъа тІаьхьожама комитета председателла нов. ВЕРЕВНИНА, «Красный молот» завода партКома секретара нов. ШЕЙНИНА, моттигерча промышленности министра нов. ДЗОРТОВА, Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза партКома секретара нов. ПТАШНИКА, «Грознефтехимзаводы» объединено производственно - товарни контора партКома секретара нов. КАЦЕВМАНА.

Дийцача дешах лаьца соцам тІаийцар.

Пленум тахан діаха болх беш я.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Тхъаь пхеалгІча июле кхоачашьйл Грозненски химически комбината коллективо валоьи продукци арахецара ворхІ бетта заланни. Плани юбилеен сийна тІаийца социалистически лекхаваьн тІехкхоачашлаьл. Дика толамаш доах хьалхарчеи шоллагІчеи очерела спирт доахарашца.

Комбината еррига коллективе валоьи продукци арахецара план кхоачашъяьрал совгІа укхаза 3,6 процент тІехкхоачашъьйл къахьегама овсарле лакхъяра заланн, продукцера діаолар доахарах кхоллаьл 259 эзар сом. Ди тІехьа совгІа Октябра хеталлъ къахьегамхой совгІаташ.

В. ГОРБАЧЕВА,
тха штате Йовца нарр.

КЕРДА СКВАЖИНА

Дукха ха яц Терски довкъаш лоаман аьрзеша салоІа моттиг хинна. Бакъла, укхаза баьхкар геологаш, цар лаьттах Іоэнутехар кхоаламца дах йоазъя тІаДолта загал. Геологашта тІехьха яьхкар нис бола бульдозераш, уж йоІаелар лаьтта аьхка. ХІанз укхаза болх беш я Хаян-Корт № 55 яха 3400 метр проектни кІоагІал дола скважина.

Кердача скважина бурув тохилга тІадиллад къона инженер Черненко Виктор Григорьевич керте латтача бурувдеттача бригадана.

А. ТИЩЕНКО.

БОЛХ ТОАБЕ БЕЗА

Юбилейни шера хьинаре кхаьхьгаи ба Ургс - Мартана района «Гореи» совхоза хьайбаш лелдераш. Укхаза доярканца, скотникаца деккар тІаийца. ух шера юкъера лаьрІачуьл хІара фермани іаттагара 1520 килограмм шурра лияха. Из деккар кхоачашлара хІанале я доккхий толамаш лаьхьаі боахаьа дукхкъача доярканца. Цхьаьбакъа, беррига боахан хьайийача да веладургволаш дац гІулакхаш. ІІІабаача ялх бетта планах боахамо паччахьлахенна лаЬчулла еаш яр 11700 центнер шура, хІаьхьг діаенаар 9518 центнер шура мара яц, из я плана 81 процент.

Фу бахьан долаш да план кхоачаш да яр? Ухх деношка доГІаш делхар да. Йоах совхоза кулгалхоша. Цхьаьбакъа тхана хетачох бахьан духьхьала доахан во кхаьбар да.

ДаьгІенашка діа а хийца лаьжаш лел доахан. Цуз кхы совлаьккха Іура - сара хІама диллаш хьайбоьшта. Баьшшарча конвейерашка доажалаш уж.

Совхоза еррита доахан доаман даьгІенашка лажаш хІара продукцера діадолар доха хург ма дий укхаза аьнна хийтаьлар тхона. Из ишшта хиннадаьдар. Шурийца, дулхара района кьыча боахамаша дохийтачуьл дукхагІа ца ларкъаьна дІаухийт совхоза фермашка. Цу пІулакха цхьацца ко доГІаш бахьан лаха гІерт боахамо кулгалхоша. Лоаман даьгІенашка доажалеча доахинтара йоаккха шурийгІо Іо цІаьхьхьаьчА машинашка, цига лелаеча тракторашца скотникашца, доярканца дукха ачуьл дІаух тха йоах пар.

Керттера бахьан из дан. Укхаза во ваШтІехьъьккхий учет. Доярканца хьалькха шура, скотникашца бу болх лерттІа учет йоаГІаш бан доамарча даьгІенашка, лаЬчулла еаш яр 11700 центнер шура, хІаьхьг діаенаар 9518 центнер шура мара яц, из я плана 81 процент.

Фу бахьан долаш да план кхоачаш да яр? Ухх деношка доГІаш делхар да. Йоах совхоза кулгалхоша. Цхьаьбакъа тхана хетачох бахьан духьхьала доахан во кхаьбар да.

Массаенна а ховш ма дий лоаман даьГІенашка доажалеча доахангара йоаккха шура хьоанал лаьхьа йоаГІаш хила еаш хилар. ХІаьта, на укхаза ишшта хургда мотташ а дар ткО.

— Шурий хьаанал миштаЙ шуо? — хьаттар оаха совхоза керттера зоотехник йолча В. П. Трескинайга. Зоотехника из хан. Бухгалтере а даха техкача базнисн а хиланзар яьккхача шурий тІехьъьаьхьаьлан оалхазарий фермашка. Духхача хала йоазаш хул комбикормаш, кхьзаран.

Совхоза коллективо дехкар тІаийцад шуреи дулхи паччахьлахенна лаьхьара шера план Советехи Іаьдала 50 шу дузача денна кхоачашъе. Шоашта цу пІулакха аша хьалаш боахама кулгалхоша Іаландіойл шоай дош кхоачашъе раьза ба боллхой. Пуина тешал ду дукхчача доярканца, скотникаца ца лечча балхаша.

М. БОТОВ.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. На луш йоаргІа Илимски тайга. Укхаза булаш лаТТ Хребтовера Усть-Илимск бода машиннинь. Цаі шоллагІчоа віший духьлайоьх гІишлошьеча дукхагІа. Ца ньхьгІ тІа болх беш я кхоь гІишлой-монтажни поеза, пхиь механизированни колонна, тІаьш техна поезд.

Советски Іаьдала юбилей тІаьхьоачаш эггара хьалхара поезд гІоргьи Хребтовера ихоэтхьеи итт километр гаьна уллача Игирма станце.

СУРТА ТІА: булаш латтача мешиннаьхьа ворхІнагІа километр.

З. Брюханенна сурт.
ТАСС фотохроника.

30 ИЮЛЬ—СССР ТІЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

ИШТТА ЛОАТТАЕ!

30-на июле — советски моракий традиционни цІей — Тіема-Форда Флота Ди.

Цу лийнаьхьа тайп-тайнара беслан долча байрахкашца логаргда кемаш, цІей дезлеІ сайрийнарча сигала сийда лелхаргда фейерверкА гайдолгаш. Эзарашт советски пах боагІаргба форда йисте шоай новкъостий, вежарий, кьонтий—вай Дьахен форда доазонаш лорадеш латтача тІема моракий сийна.

Укх шера кхьастача хьалашца дездергда Тіема-Форда Флота Ди. Сийлахь-йокхкача Октябрьски социалистически революце сийлахьа юбилей белгалъяьккха кийчуш да мохк. Ерриг хуьлш болча событей кхьастІа ненан летийт цо. Кхы а кхьагІа хьагучабола тохкамех чакхъяьнначеи чІоагІьеннаеи баьлчо — Коммунистически партеи ленинский байрахка кІал кхотабаьча советски тІема моракаша ахь бІаь шера хьабена нихъ з. Герзашцарча Инзий вожх тайнай тІемаьшшо цхьаьн мутІаре латташ яьхачо цар коталлий ниеъ.

Боарам боаннан чІоагІа мутІахьа а болаш, кхьхьегача хьалкъа тІулаьх, леш хьабаьхьа шоай тІема нихъ советски тІема моракана діаболайир Октябра леношка. Шаккха йовог а йоаІаш ишторена юкъенхьай легчиаьлна крейсера — «Аврора» пІ. Цу тема моракерчеи аьлло. парГІатон сердало лотайир, зуненга хоам бир керда заама — коммунизма лама діайоллалдаьх. Ленина приказах Зимни дворен яккха чухьийІачча болхлой отрядий хьалхарча мутІаранна бар матросаш.

Революцюнни хьовзаш хетаеннаеи «Потемкинеи» «Очаковеи» турпалашца хьлийца болча советски тІема моракаша пар тралицеи ебайир гражданскни тІема фронтанна контрреволюце нинашшеи интервенташшеи лоаттабаьча кхоьсаме.

Вай мехка социалиам хьалъеча цІеранца тІема моракаша Владимирский парте Лідехарани нийса кхоачаш а леш, кІаьхьа ца хуьш чІоагІа-бора Советски Союза оборонни нІал Локкхача хьинарца, инанца, денашца хетачоа Іомайора пар тІема гоьвзаІомадора форда тІулаьх, хІаьта пачтте приказах шоай бІаьрг юташ тІаьхьа уж советски халкъа мацца кхьхьаГам юкъахбаккха ГІийрзача меастаГчоа тІехьашка кхоссаш хІама тІулар духьа.

Тіема-Форда Флот, Герзашцарча Инзий вож тайнаш а санна, кхийна дьаьнналий хара эггара чІоагІаГІа йоІа экзамен ца советски флота тІема пеза. шоайца тІех кхы цхьаьккан доа цача моракий морально-политически капитализм йолаш йолча хана ишшаі я агрессивни тІемеш гІеттара йоІа экономически лаьз а, болаш ба империализма реакционни гІозарашца тІема авантюраш хьеара кхерам кхьаьна В. И. Ленина указанеи. Хіьаьта пу гІозарашца йитаеш «коммунизм ютаьр-кхоссарах» йоІа шоай иллюзоини догІозахийла. Фуннагі а дь а ' новкъарле е гІерт уж планете гІоІла котаьлгІа йолаш латтача цунна.

Йлерни тІема кхерам тІа-тІа сообуьзаш хилар, бонни реваншисташ голбеина хилар, Америка ВІашагІкхийтача Штатий империалистий тІема провокацеш сихлуш латташ хилар — Красноярски краина, Дальневосточни зоне гІоІла — Сахалински область, Къилбаседеи зоне гІоІла — Камчатски область.

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен сопам тІа белгалдаьккх 1967 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагІа яхаьрн кийчъяьрен, доахана а коа тІарча оалхазарий а продуктивность лакхъяра даьхьа даькха хьехкамаш долча Московски, Архангельски, Мурмански, Вологодски, Ивановски, Куйбышевски, Пермски, Свердловски, Новосибирски, Омски, Томски, Иркутски, Ульяновски областий, Алтайски краи, Коми, Удмуртски, Татарски АССР-ий, Жугатай автономни области совхозашен колхозашен болх ціка баь хилар. (ТАСС).

* * *

МОСКВА, 27 июль. (ТАСС корр.). СССР мехкъаьхта чакхдоахчеи мехкъаьхта химически промышленносте министерства коллеги а мехкъаьтан химически промышленности боахлой профсоюза ЦК Президиум а тахан цхьана яьча заседане хьежар 1967 шера шоллагІча квартале предприятеШен организацеШен лелаьхьа социалистически яхьа итогашка.

СССР Министрий Советеи ВЦСПС-ен карара кара тела Ціе байрахкаш хьожаьлІ Шебекинрен йийчъяьрен, доахана а коа тІарча оалхазарий а продуктивность лакхъяра даьхьа даькха хьехкамаш долча Московски, Архангельски, Мурмански, Вологодски, Ивановски, Куйбышевски, Пермски, Свердловски, Новосибирски, Омски, Томски, Иркутски, Ульяновски областий, Алтайски краи, Коми, Удмуртски, Татарски АССР-ий, Жугатай автономни области совхозашен колхозашен болх ціка баь хилар. (ТАСС).

* * *

Советски Грозненски химически комбинатий, Ярославски Кировски шинни заводий, синтетически каучука Куйбышевски завода, «Красный богатырь», «Каучук» яхача Московски заводий коллективашта, кьычарна — ерриган а 12 предприятена.

Мехкарча 16 предприяте коллективашта министерствах профсоюза ЦК-ан каранна кара тела Ціе байрахкаш еннай.

Байрахкел совнагІа. хьалха латтача предприяшта ахчам хьалхара премеш ду.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА—ЦІЕ БАЙРАКХАШ

1967 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагІа яхаьрн кийчъяьрен дуьза а доаханен коа тІарча оалхазарийн продуктивность лакхъяр дуьза а автономни республикашца, краица, областашца, автономни областашца леланьча ерриг-союзни социалистически яхьа итогашка лъежай РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен.

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен сонамах хьайбай продукташ дукхагІа яхаьрн кийчъяьрен дуьза а доаханен коа тІарча оалхазарийн продуктивность лакхъяр, хьайбай продукце единица аккхарга діадолар пІезнагІа хилийтар дуьза леланьча социалистически яхьа котьыьнинрагаи лаьрхІай хьалхара мотиттаи яьха ер автономни республикаш, краиш, областаш: Къилбаседа-Малхбузен зоне гІоІла — Ленинградски область, Центральн зоне гІоІла — Владимирски Ярославски областаш, Волго-Вятски зоне гІоІла — Кировски область, Поволжски зоне гІоІла — Башкирски АССР, Къилбаседа-Кавказски зоне гІоІла — Краснодарски краиш, Уральски зоне гІоІла — Челябински область, Къилбаседа-Сибаре ГІен зоне гІоІла — Кемеровски область, Малхбоален - Сибаре ГІен зоне гІоІла — Читински область, Дальневосточни зоне гІоІла — Хабаровски край, Къилбаседен зоне гІоІла — Карельски АССР.

Лаьрхіаі РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен карара кара тела Ціе байрахкаш Карельски, Башкирски АССР-ашка, Хабаровски краиг, Челябински Кемеровски областашка йита а хІаьрзер 10 эзар сом долаш нарна ахчан премеш яла а. РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела Ціе байрахкаш ду Ленинградски, Владимировски, Ярославски, Кировски, Читински областашца Краснодарски краиш. Парна а ишшта хІаьрзер 10 эзар сом долаш ахчан премеш лурьла.

Хьайбай продукташ дукхагІа яхаьрн кийчъяьрен, доаханен коа тІарча оалхазарийн продуктивность лакхъяр бахьан долаш хІаьрзер 5 эзар сом а долаш йоІа ахчан премеш яла аьнна сонам баьй РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен социалистически яхьа шоллагІа мотиттаи лийчача уьх автономни республикашца, краиш, областашца: Къилбаседа-Малхбузен зоне гІоІла — Новгородски область, Центральн зоне гІоІла — Костромской Рязански областашца, Волго-Вятски зоне гІоІла — Марийски АССР, Центрально-черноземни зоне гІоІла — Воронежски Липецкни областашца, Поволжски зоне гІоІла — Пензенски Саратовски областашца, Къилбаседа-Кавказски зоне гІоІла — Черсий-Болкхарой АССР-а, Уральски зоне гІоІла — Курганскин Оренбургскин областашца, Малхбузен-Сибаре ГІен зоне гІоІла — Тюменски область, Малхбоален-Сибаре ГІен зоне гІоІла — Красноярски краина, Дальневосточни зоне гІоІла — Сахалински область, Къилбаседен зоне гІоІла — Камчатски области.

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен сопам тІа белгалдаьккх 1967 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагІа яхаьрн кийчъяьрен, доахана а коа тІарча оалхазарий а продуктивность лакхъяра даьхьа даькха хьехкамаш долча Московски, Архангельски, Мурмански, Вологодски, Ивановски, Куйбышевски, Пермски, Свердловски, Новосибирски, Омски, Томски, Иркутски, Ульяновски областий, Алтайски краи, Коми, Удмуртски, Татарски АССР-ий, Жугатай автономни области совхозашен колхозашен болх ціка баь хилар. (ТАСС).

* * *

Советски Грозненски химически комбинатий, Ярославски Кировски шинни заводий, синтетически каучука Куйбышевски завода, «Красный богатырь», «Каучук» яхача Московски заводий коллективашта, кьычарна — ерриган а 12 предприятена.

Мехкарча 16 предприяте коллективашта министерствах профсоюза ЦК-ан каранна кара тела Ціе байрахкаш еннай.

Байрахкел совнагІа. хьалха латтача предприяшта ахчам хьалхара премеш ду.

Машари дунен халкъашта юкъера кхерамзеи лерраГІа хьал а кхоабаш. Советски паччахьалхенО ший обороноспособность эггара лаккхаГІарча боараме лоатта а яьй, діахо лоатта а ертья. Вай Герзашца Кийчдь Низаш хІанзарча халарча массе а тайпаех йолча тІема техникаца, цу дьаькъе ракетно-ядерни герзаша а тІехьа ІалашІдь да... Советски Союза, социалистически мехкий низ кхачаро боккъалара духьале уьттаю империализма агрессивни низашта, керда дунен тІом ца хилийтарн машар лоаттабаран болча къовсаме лоарХІамеГІа йола фактор махиллара дІаувтт из. Мамогга оборона чІоагІьяра дешаш, боккъагІча лоарХІамера декхар махиллара уж терклаДдар—дІадахача шовзткъеи итт шера керттерча выводех йола цаІ я.

(«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхачІ КПСС ЦК Тезисаш тІара).

Мерикаша тІема гІуланх Іомадар. «Маастагічун» хи кІал лелача кемаина реактивни бомбашца дов деш да ха ду кома.

ТАСС фотохроника.

(Йистедоалар 3-ча оагІо тІа).

Кепайоазон обзор

ЯЛАТ ЧУЭЦАРА—ДЕННА ТЕРКО

Ялат чуэца ха ахархой вахаре лоархIаме а. Цо итог ю ирта ба-лоахма кхаьхьегамхоца шера бальх балха. Цухуьца республика ю-тигерна кепайоазоне уьх денош-ца шерра дувц хувьвкъам чуэцан боалхача кхаьхьегамхой болх, сиг-лалх-йоккъача Октябрьхи социалистически революце 50 шу ди-лаара сийна цар пIаийца социалистически декхараш кхоачашда-рах. Хьувьвкъе юртойахьа культуран еаьхен лоапчача ханашкен чуэцара, производстве хьалха латтарийр опыт шерра дIайовийчи-тара а из балха юкъейоалаера а, ялат чуэцача пийслуча кхоачаме-боацаран гучадахара, уж дIалахьа-ра пакъаьн белгалдахьара тIаберра баьй республика районни газета-ца шоай болх.

«Беррига низ—хьувьвкъан чуэцара» яхача рубника пIала Мал-тIаойка районе «Ленина байраха» яхача газето кепа техача «Тем-паш — ударни ю яхча корреспонденце тIа-дувц: «Хьарин тем-пашца хьувьвкъан чуэцан ба «Ин-гушский» совхоза механизаторан. Шерра социалистически якъ а а Лоархаьн, цар хIара денна тIехкохочаьнIю сменни заданеш. ХIалле цар хьалха а хьокха ахрьдаь 350 гектара тIара ялат. Комбайнерий Умаров Хамарий, Эгтинеев Салахудина, Батыжев Нашбе, Эгтинеев Мутуса машин-наш па сопаш болх беш ю. Цу йоккха йоацача корреспонденце автеро хьагойт механизаторашца мишта вIашIехьалхьлаб шоай болх, фуд цар де лерхIаргаьч.

«Ингушский» совхоз районе боккхагIа болча боахаме мал а-Хьу тIехьаоча шерашка, хьалсъта КПСС ЦК Мартовски Пленум хиннаучул тIехьаргIа мара дегIаи йоланнаьн боахама экономика. Совхоза ахархой-къастеца пIалбу-таш дика хиннад уххаа уьх-шера ялат. Из чуэцара тIагIерттА хьа-хьеташ ба боахама кхаьхьегамхой, ахаш дувц А. Харенеза, М. Мер-жоева аьзьхча «Хьувьвкъан чуэца лоархIаме да хIара сальта» яхача корреспонденце тIа. Совхоза кхаьхьегамхоца уьх лоархIа-мерча денешка карагIаьлиннарен белгал а доахьан, авторашца тер-ниан пIаойийр механизаторийн боа-ца пийслуча кхоачамбоапарашта: «ХIаца совхозе касарах улца мукх арца болабеннаб. Кхай тIа болх беш я 10 комбайн, царех ворхI сена латтА... — Ах сальат хьа ювийа тIа транспортаца хьа-жаш худ тIе,— Вовс хьалдетташ механизаторашца Менжиев, Мов-латтире, Гаиалдаев Мехье — пазгахьа санна ца «темпашца» оаьа болх бойн ялат мел дукха довргаьа а из чуэца тIе тIехьа мел дусаьца а ларгIа дукха хьала дай». ДегIаьн да кхIоьдоа кхоачамбоапаран а. Боргазаньца-ХIаьн а вIашIехьалхьалаьлан механизаторашца дерттIа салоларгIа доьа хьалаш. Бийса якъа цIабаха бесаш худ уж, хIаьта Iуйрийна — юьа кIашка бахка бесаш худ. Цу тIулакго хIара лийнаьха массеех сальат-доаьц, хьалха хIаьна лоархIаме ма-лий хIара сальат. Уж кхоачам-боацаран дIалахара совхоза кулгалхоца фу даьх хоьш дан.

Газето хан-ханнаьха тел «Паччахьалхенна — ялат» яха рубрика. Цунна кIала худ тахан хьувьвкъан чуэцан боахкача хьегамхошта карагIаьвлачарех лаьца заметкаш, информацеш, корреспонденцеш. Цар автоашца — юртбоахама, специалистеш, колхозхоша, совхоза болхлоца дувц шоай коллективай балхях, тагабувл лаьха толамаш лаьхо ие-гIадоалаьрах. «Алханчуртский» совхоз 2-на отделене уповаьлиш-це Х. Бокова «Сихен зоа ца лаьш чуэцанга ца боа ялат» яьн бIаьч-ча ший статья тIа-ъаьгIт отрыеие кхаьшка тахан латта сует. Ялат чуэцарна дувзаделла бIлгаш.—йоаг авторо — комплексно дIаьхьу. Иа чуйIн» яхан цIенеи, чах хоалан ду. Цига геттара лика кхъгьеаргI ца. Тахан вайца ялаьрен Эльвиев Хьмжотаз, Аьсиев Ми-кина, Арчаков Матьмат, Вельдиев Ибрахьим. ХIаьнлехьа цIенаьлI оаьа 220 гектара тIаоа ялат чу-нийца кхуш. ХIана а лаьтта оаьан да тто. Дика бухи автоор шоай низ на ахобеш кхаьтьера мехь-низаторашца. Цу тIечала мулоаьнна кIоаьра болашш хьаьда ялаьрен декхаьнаш кхоачамцара кхаьхьегамхой оаьцагIбоахаьнн йола материа-лаш «Кезиа яз газета оагIонна» тIа. Пан автоашца дувц шоай об-ственни боахама планет, пантс НК иоьнсчи Пленума Тезисех йола шоай уьхаьн. Дагадаьтташ.

Тхоа хетачох, кIезиа яз га-зета. тIа ца хилча метагоглоца кхоачамбоапарашца а. Газето делара дувц ялат чуэнан болча механи-заторий дикагIйолча опытах, кIе-лига-арадоах дан сурташ.

Ховш ма дий газетах болда пайда но материалаш духха ара-ахарах тийна бошашш дувца ма-да дикагIтаоа дIа-хьIта хIара ялат чуэнан. ТIагIерттА дика бодашшан дIайовийтта еа дикагIа йола опыт, нуьн чуэцанан, цох йола гайда. Газета массе а жанр-ех пайда ма беш ю гулакха: «Ленина байраха» кIезиа аьда-йоах критически материалаш. Дувцан ялат чуэнча цIьлйола колленстивеш тIехьайисаца бахьна-наш, хIаьта по новкъостал дерттан цу коллективашта шоай кхоач-амбоапаран пIадаьа, дика болх бергашкара хьаьхьан ина, лакхбIгар-газета тIе» аравовлача материа-лех боала пайда.

Газета оагIонан «тIе» хала лаьа ела халкъа контролений духьхьа а тайпана йола болх бувца материа-лаш. Иар опыт. Газето дучкагIа аьдаьа деза чIоагIа лоархIам бо-ла дешаш уьттаду а кхоачамбоа-нашта критика ю-а кхьаьгIан-хой письмош.

Газета кIезиа кепа етт хьалха латтача механизаторашца шоай опыт юьна материалаш. Духьхьа-ча лаьхьа царех газета болх-лоца шоаш. Геттара кIезиа я ялат чуэнача новкъашшачча пар-тийни оганизацей лоархIам хьа-гойташ йола материалаш.

Газето кхоьсам лоаттабан ялат лоаьрашца, районе ду тайпана моттигаш пийслуш йоллашсъа.

Газета коллектив декхарийца я ялат чуэцара. Аьдаьа мел лаьрхьаьра а кIоагIагIа а яьле, цу балхаьнра кхоачамбоапаран гучалаьа, уж юьхьара лаьнаьра лаьхьаьн лаьа. Дикдалийта йиш яц хьайбашта кодкар кийчлеера, дIайийнаьча культурашта дерттIа гIулакх делга, иштта кхы бал-хаш.

МАТЕРИАЛИЙ КХОМ БУ

Материалий кхом бара гIулакх городе мишта латт хьажа бо-лабенна тоьал ха я. Хьажар шоай заводе дIадоалаеп лоархIаме бан хьаш дир Грозненски мехкадыта чакхдоахача завода боккхоца.

Хьажар дIадхьара вIашагIьелаьна комисе председателла сто-товр завода кергаьвлий инженера заместитель В. Ф. Дудинк. Цекхаьа вIашагIьехьачча комиссей предсе-лателаш да цехий начальникаш е пар заместителаш.

Заводе вIашагIьехьача цехий комиссеэта хьажбеахар администве-бане боккхой, цеха партийни, профсоюзни организацийн кулгал-хой, хьалха контрола группа председатель, иштта хьалхалатта боккхой. Материалаш кхом беш дIа-дхьийтаеа боккхача лоархIаме йола мероприятеш балха юкъеъчьа мо-гаю завода коммунсе вийцачча тI-хьаГа, хIаьта воккхера цехий пе-чальникаш ноаш хьажар. Цу гIулакхо торо хуллийт предложеншаш сиглагIа балха юкъеъчхаьа.

Хьажар дIадоалеп заводе чаг-кхъьхьар дукха оргатизацийн мероприятеш. ХIара цесе совещаи-ний яьр, хьалъьхьар гIалааташ, хIа-ра участке хьажар дIадаьхьара рас-горяженеш яьйир. Цу хьажаре хIаьнлехьа хьа даьха лаьнаьа 395 сего. Заводской комиссе , хIара беттта ю цу хьажара итогаш. Тех-нологеаш, болхлоца, инженерно-техническе болхлоца хIара денна кхом бара гIаергаьв йола кердя предложеннеи теа. Еррига цар ен-на предложеннеи 186 а. Царна юьхьа дIкагIа йолу мероприятеш балха юкъеъчхьа. Уьх тIехьаьрча хана 133 тайп - тайпара пайдаре предложенеи йиъьай балха юкъе. Царех баьлар 25 аьзар соца маьха пайда. Масала, № 5 болча цеха коллективе цкъа пайда ийцина порах технологическе операцеш дIаьхьоп юха а пайда эьа. Ерьина еннача предложенех 3 аьзар сом пайда бийлар. ХIаьта Шекочи-хиеса Ленинен «ВЗГ-200» яхача типах йолча цкъа болх баьча сте-тьйиннах шоьлагIа пайда эьарах 300 сом кходу. Камещиннаца Сурженковен Артемовен еаьрда-ложенеши спесарана Пефедовен Пиоевен типаьча аьшка лаьрхIа дIаяьа йоагIаеча головкаеш газо-сварочни инструменташ пайда эьа яьина еннача предложенеши баьл-наб 152 сом пайда. Ужимо сийна болха юкъе пайдаре предложенеш кIезиа кхиьхьаеш завода болхлоца. Цу предложеннеиа бетт-бет-та проверка ю завода хьалъьа тIа-лаьжамга группа.

Материалаш кхом бен дIаьхьи-тарга хьажача дика толамаш дай-наш №№ 4, 7, 11, 3 болча цехий коллективашца. Кхом бен техноло-гически режим дIаьхьарх ерриган заводе кхода» яха 62,8 аьзар сом да. Цунца цхьана кхоьдах до-лоп 3,4 аьзар сома маьхх да, Iн — 37,5 аьзар сом, электроэнергии — 1,4 сом.

Завода болхлой шоай торонашка хьажаш, уж гучайоахаш, царех дIахо а пайда эьаш ба.

В. СТАРЧАК,
Грозненски мехкадыта чахх-доахача завода лаьнаьа комиссе-ца ненаьлаьнаьа.

МАШИННАЬКЪАХОЙ—КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Грозненски станце машиннаькъа-хой хьинар айденна латт октябрьски тIехьаьгIаьнна вахте. Денгара-денга тIехьиэзачашца цар производственни заданеш, ах шера дикхар а маьсаьчча производственни заданеш. БIаьш беза мухь кхуьхьача составеша нормал совгIа 200 аьзар тонн мухь лаьбихьаб. Цу йиш хилийтай 3288 аьзар мухьаьнкхаьа.

ХьатIаоагIаеча машиннаькъахой цIейна нанъьбелаьхьан июль бетта за-дани тIехьиэзачашьра хьинаре кхьаьгIан ба машиннаькъахой. Болха планха производственни заданеш ба-харах белгалбаьнна уххаза: Беренков, Дьяченко, стрелачниаш Кудинов, Мухин, диспетчераш Васильев, Мельников, кхьбарашца.

Г. АНОХОВ.

ЮБИЛЕЙНИ БАЙРАХЬ ЯККХАР ДУХЬА

КРИВОЙ РОГ, 25 июль. (ТАСС корр). Кирова цIергIча рудника дух-кхача ухастхаьнкарча горюкий лоа-ца соборашен хилар селлхьа юьйлей-яьх кIотбаьнгаьнца тела па-мятни байраьхьан оттаеш бола пар-тен правительстван соцам бувцан.

Криворожье кхьаьнгIа йолча цу рудника горюкашца ХIаьнле а кхоачаьнна! Советски Iаьдала 50 шу ди-лаара сийна IаийIца тIе ялаьхьа ца декхарш. Уьх шера хьаьхарчен шоьлагIчен кварталашца Ерригсонзи-ни социалистически яьхь котбаьнгаьнда уж.

ХIаьнз дукхха а лаьхьагIа лоа де-кхаьрашкарчашца горюкий лоа-ца соборашен хилар селлхьа юьйлей-яьх котбаьнгаьнца тела па-мятни байраьхьан оттаеш бола пар-тен правительстван соцам бувцан.

Криворожье кхьаьнгIа йолча цу рудника горюкашца ХIаьнле а кхоачаьнна! Советски Iаьдала 50 шу ди-лаара сийна IаийIца тIе ялаьхьа ца декхарш. Уьх шера хьаьхарчен шоьлагIчен кварталашца Ерригсонзи-ни социалистически яьхь котбаьнгаьнда уж.

ХIаьнз дукхха а лаьхьагIа лоа де-кхаьрашкарчашца горюкий лоа-ца соборашен хилар селлхьа юьйлей-яьх котбаьнгаьнца тела па-мятни байраьхьан оттаеш бола пар-тен правительстван соцам бувцан.

Криворожье кхьаьнгIа йолча цу рудника горюкашца ХIаьнле а кхоачаьнна! Советски Iаьдала 50 шу ди-лаара сийна IаийIца тIе ялаьхьа ца декхарш. Уьх шера хьаьхарчен шоьлагIчен кварталашца Ерригсонзи-ни социалистически яьхь котбаьнгаьнда уж.

ХIаьнз дукхха а лаьхьагIа лоа де-кхаьрашкарчашца горюкий лоа-ца соборашен хилар селлхьа юьйлей-яьх котбаьнгаьнца тела па-мятни байраьхьан оттаеш бола пар-тен правительстван соцам бувцан.

Криворожье кхьаьнгIа йолча цу рудника горюкашца ХIаьнле а кхоачаьнна! Советски Iаьдала 50 шу ди-лаара сийна IаийIца тIе ялаьхьа ца декхарш. Уьх шера хьаьхарчен шоьлагIчен кварталашца Ерригсонзи-ни социалистически яьхь котбаьнгаьнда уж.

ДЕКХАРАШ ТIЕХКХОАЧАШДУ

Юбилейни шера планага хьежа-ча паччахьалхенна 920 тонн ялат (хьажIа йолаш) дохка декхарийца бар Пантеречни районе («Ленинский» яхача совхоза кхаьн ле-ладеаьн. Районе боахамашца юкъе еггара хьалха план кхоачамъьь баьлар уьх совхоза кхаьхьегамхой, хIаьта хIаьнз паччахьалхенна планд совгIа ялат дохкаш ба уж. План 920 тонн йолча, хIаьнле 2186 тонн ялат дехкад совхозо паччахьалхенна.

Уж толамаш даха цар вIашIехьлоаьа хьувьвкъан лакха хилар бахьан долаш, хIаьта из лоапача хана на дойташ чуэцарх. Еррига-на совхозе хIара гектара тIара юкъера лаьрхIаче 21 центнер мукх, 24 центнер кIа чуйIиал.

ХIана совхоза коллективе хьаь-хашка латтам бекхтоькъаме декхаш да. 1968 шера хьувьвкъана лара йоллаш да совхоза механизатораш. ХIаьнле гурахьа юьчи культурашта лаьрхIа 500 гектар лаьттА аьхьа хьоаьстаб. Иштта, боа-ца терхам тIаьйкIийтаб уххаза шозлагIа юьа доакъара лаьрхIа культурашн дIаера а. ХIаьнле 160 гектара тIа хьажIа дIайийна бахьнаб совхоза механизаторашца.

КПСС Надтеречни райкома инструктор.

М. ДУГАРИЕВ,

Украински деликатесаш—Японе

Йпоне дIаяхийтай Украински коо-мерцие бахьаьдараш чакхдоахача предприятешка кийчъььча бацца ко-марий джема марти.

— Украински кооператорий экс-портни операнешта юкъейолаш я ку тайпара йола дIаухийта хIамаш,— аьлар «Кооинсиорт» управлене начальника Александр Осипова пе-АПН корреспонденташца кхамаьрда.— Поьлше, Венгр, Югославе хьийт оаха орий тIамода молхай бацьов-тIаш. Итале лаийду тхогара гепарий дьттен нахьарий - цIокай белаьн. Англен Францен тхогара даим дIа-пийеш и лисечка яьа грибаш. Цаьта керта йоллаше а берзIаьла екхача лисечкай топпи валютин хьаьхьаьчь дикагIча сIин 21 тоннана нийсса а я.

Цийй этикеткаш тIа республика кооператорий марка лаття продукци укх шера 22 мехка дIаухийт.

Лина КОЛИНЬКО.
(АПН).

ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАРГА

Башир ЧАХКИ

КОММУНИСТ-РЕВОЛЮЦИОНЕР

ОЧЕРК

Советски Iаьдал бахьан долаш ньокъам доттабаьрашца, революце-ционерашца — Шаринов Аслан-бек, Гикало Николайца, Ахри-ев Пепурада цхьан мугIаре латт цу цIи. Цу дуйен чу ньккха та поаца я, цхьабаьнца, дуйкха сийр-да революционни гIулакхаш кар-гIийнийца. Тахан вайца валаре 70 шу долаш хургеар Ду-дев Султан, цхьабаьнца, 46 шу дIедаьнна революце гIулакх ба-хьан долаш, ньа из ираз бахьан долаш цо ший дегI Iодилла.

* * *

Iаьмлга бер хинна хан хьалхара ньона шераьш гIаьлгIай йоккхача юрта — Мочьий-Юрта дIаДедаа Султана. Миьжарьньнача хан, XX-ца бIаьшера йолалуш, 1896 шера вах кIаьвк геттара хьалха кхетаде ваьлар мехка лийнна боьхьо йоаца, нийсго йоаца гIулакхаш; ше башка хало ца гуш хьалхауш воагIа а, цунна гора мугIаерг нах, къаьстта а ловкий, эьиш дукха хIамаш долаьш боьхьо ехача хьал тIем бахьан ки-лар. Бакьда, бераш хкеде атта хиннадиц военни гIулакхаш тIа хиннаде Дудаев Сультарменен цун сесага Нурова Фатимайнен а. Дегарадер духьхьал дIаоалаш, прин-ципиальни хинна Дудаев Къахьер-ма панчьльн военни гIулакхаш тIем хьакъмашта башка беза ваьзар ваьдар, цудухьа эггара халатIеен хьермагIчен участкашца хьеме-вора из мийра, кьонначул долаш эгсар. Каст-кеста «ехалха» безаш хулар дезал а: сесаг Фатима, кьонгаш — Султан, Махьмад, Эм-вер-Бек, мехарий — Алмаза. Та-мара. Турский доаьонна йиста, Карс ялача (1921 шера дечьа Керски договорах Турцегахьа дIа-къьастача) эрмалой кьаьнарчу го-роде а хиннен Дудаев Къахьерма эскарца гIулакхаш.

Iаьмлга Султан Керски гимназе дешаш хиннаь. ШоллагIа дуйен тIем болабаьлле хьалгIайа эшай Дай-мехка цIаоаоагIа Дудаев Сул-тан.

1913 шера августе—сентябре гимназе йисса курс гороД Владик-кавказе (хIанзарча Ордженикидзе) тIекдика экстренно дIа а лийн, ший дас-эпсара аларах пра-поршийнгII (эламагIболча эпсарий ноьсаш) школе деша ода вурийта-ш шу даьна Дудаев Султан. Цуп тIехьагIа хьалхара дуйен тIем...

Дудаев Султани Гикало Нико-лайн. Цхьаттара гIулакхаш дукха хиннад цу шиннеш. Дуйен хьалхара-ча тIем тIа лаьттача эскаре шоай са ца ходеш тIемаш гIулакх деш ца хьаьгIа тIемаш гIулакх деш ца хьаьгIа. ТIем тIа майра-ла, кьонначул гойтарах георгI-евски кавалерийн бу Дудаев Султанах а Гикало Николаях а. Цхьабаьнца, Бандева окопашка ну а кIоачар ленински парте бакъдар, цудухьа дукха ха ялало-ха цу шиннеш а кхетаййр империа-листически тIемаш ерриг Кавказ а цун реакционни чуловцашца а. Къьаьчча империалистически тIемо хьоаьлча унаьрча уйлаш сома-бакьлгер секстам, кхетадаьр Ста-сийрда гIулакхаш кергIдувла де-заш хилар. Империалистически тIемаш фронтера боагIаьнна а революцена юкъеъчьаьгIр Гикало Николай я. Дудаев Султан я. Сийлаьь-боккхача Октябре революционни событей турпалерча деношка, 1917 шера большевиков сийлаьча пеннаьсен Коммунисти-чески парте вода уж шаьхха а, цоай вахарх кхеле дамм цунца дувза а дувзаш. Цу эггара хьал-харча революционни Октября де-ношка Дудаев Султана ший дььга ъьдьаьд, шиьрча заьмаьс дIахьдаш: «Папа! Со хIаьз, эпсар а воацаш, коммунист - революционер ва-ьа». Аз ахар кхетаде деза !а... ДIадахарашь кьеннаьнд... ХIаьз революце кхолл кердадаьрш, хIаьта из ахар Iа дойн, тIера погонашца а ийсйса, тIе ньаьхьа воагIаьрг-ьа хьо». (Т. К. Дудеевас ший ве-шьех С. К. Дудаевх дийца дагадоа-гIаьрш, 1966 ш., декабрь).

Фронтера цIаьвча XI-ца цIеча Эскаре вода Дудаев Султан, цу эскара мугIаршашка а волаш Аст-рахане вода из.

С. М. Кирова «Мехкадыттаран алатийнен пIелхийчА моттигий коанIаьраш аьнна революцион-ни Астрахань 1918—1919 шерашка лоархIамера стратегически пункт а Советски Росси, Къьлбаьсда Кавказ, Закавказье вIашагIьюьвзаш йолаеьзвно а яр. Цудухьа шин фронта кIайгвардийн бандашн (Малхбоалеььара фронт — Колчаки Къьлбеьара фронт — Де-никинки) гIертар из город, Советий йоаккхача хIара литр шурийна лаьрхIа 150 грамм шурийнгIа ирзинарна ьлар тел оаха, цул совгIа дIайийнача бахьашца подкоркма а ю. Цу гIулакхо дикка лаьхьо хьаьбай продуктивность, цудухьа из нийса чакхдаккхача чIоагIа тIаьхьоьжан доаттабу ферма специалисташ. ХIаьз ди-йсна лаьхьо тха хьайбай продукти-ность. Нийсъ ньаьсна мара беттА ер-ногача ферме пийлаьхьа буса хIара Iаттагара юкъера лаьрхIаче пхиъ литр шура йоаккхаш хиннаьле, хIаьз ворхI литр йоаккх. Ферма кол-лектива толамашта юкъе доккха да-къьа доаш тха скотинашца. Дукха шераш да тха ферме С. Зайнулаева, Д. Турдуева, Н. Шамиева из болх бу. Дика доаьз царна шоай хьайбаш а, отделене цонаш а, нудухьа дар вIашIехьлоаьа царех бинза пайда эьа.

Юбилейни шера тIаийца деха-раш кхоачашдара доархIаме да доаркаш, скотникашта, хIара болхлоца шийна хьалтажа латта лехьаран доаьзр. Цу хьаьхьаьа духха болх бу ферме агитаторашца. Ферме массанаьха хьалхара я колективна а хIаране а обязательстваш юьца плакаташ, доаунгаш. Цул совгIа юбилейни шера декхарех лаьца каст-каста беседаш ю ферма коммунистаьа М. Тазурхаева, А. Сандова.

ХIаьнзе а йоакхо е еза тха, юби-лейни шера темпаш Iаьн замалахьь доа ца еш доахан лерттIа Iаьнгара да-хара. ХIаьнле хьоаза люьерна хьеъ-кхачуа тIехьоьгIа 250 тонн йол Iа-лаштьлаб оаха, хIаьта иштта ялат чуэнашце а Iаьлашу ча а. Дика хьа-хуьдал латт силоса лаьрхIа 150 гек-тара тIа лаийнна хьажIа а.

Ферма коллективо дош лелнад пач-чахьалхенна шура йоХхара шера план 7 нийсъ тIаьхоачаш хоа-чашъе. Ах шера план тIехьхоачаш я аьъ, хIаьнз юбилейни вахта дIаяо хьо тха коллективо.

А. БАЙКАЕВ,
совхоза № 3 йолча ферма заведующи.

ТОЛАМАШ СОВДУВА

Лакхлара социалистически декха-раш тIаийнад юбилейни шера Ачхой-Мартана района «Самашкинский» яхача совхоза хьайбаш леладеаьнна. Хьалхара ах шера план дикка тIехьхоачашъьй совхозо а тха ферма коллективо а. Иштта, ах шера планал совгIа 153 центнер шура, 47 центнер лупх лелхад паччахьалхен-та ферма хьайбаш леладеаьнна.

Мишта вIашIехьлоаьа тха совхоза кхьаьгIамхой шинта кхьаьхьга? Керт-тера да ферме коллективе йоккха опыт йоллаш хилар, цо ший дерригга а ю хоачашдара тIаьлхийта хилар.

ХIаьнз ферма доахан лоам аьхкан да-герашка за. Уьх шера дийна доГIаьнн бIайка малхи бахьаьн долаш дика хьахиннай даьгIенаьнна буц. ХIаьнзе-ца на хиннача тайпара дукха я из, цудухьа доахан дика дуз.

Дукха ца ферме опыт лакха йолда говза доаркаш. Зоотехнически бо-къонаша дIадехьаьна тайпара дерригга а гIулакхаш ду цар хьайбашта, цо хIаьта иштта леладу доахан дика а довз. Цудухьа шо вIашIехьлоаьа доахангара шура яккхаьра лиьн тIехьхоачашъе.

Цхьа шу гаргга ха я Умарова Зоя ферме балха йола, из ухлаа йоагIа-ца хана балха опыт йолаш ацар. Ах меа йода иий говзал лаьхьора доахан, хIаьта хIаьз ферме дикагIа йола доаркга я из. Октября 50 шу дизарга сийна яьржача социалистически якъе хьаьхарча ах шера итогех хьалхара моттиг яьккхай З. Умаровас. Шера план 2500 килограмм йолча по лаьн-ца хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1455 килограмм шура яьккхай. Иштта толамна къьхьегаш ба доаркаш М. Газиева, Н. Мальиева, М. Бедута, К. Хапаева, кхьбарашца. Шоай хIара Iаттагара лийнахьн буси 8—9 кг доГрамм шура йоаккх дар.

Ферма доахан доажаде тоьал лаь-гIенаш я отделене. ХIаьта а ахкан замалахьь концентрированни доаь-къар тел оаха доахаьнна. Iаттагара йоаккхача хIара литр шурийна лаьрхIа 150 грамм концентрированни доаь-къар тел оаха, цул совгIа дIайийнача бахьашца подкоркма а ю. Цу гIулакхо дикка лаьхьо хьаьбай продуктивность, цудухьа из нийса чакхдаккхача чIоагIа тIаьхьоьжан доаттабу ферма специалисташ. ХIаьз ди-йсна лаьхьо тха хьайбай продукти-ность. Нийсъ ньаьсна мара беттА ер-ногача ферме пийлаьхьа буса хIара Iаттагара юкъера лаьрхIаче пхиъ литр шура йоаккхаш хиннаьле, хIаьз ворхI литр йоаккх. Ферма кол-лектива толамашта юкъе доккха да-къьа доаш тха скотинашца. Дукха шераш да тха ферме С. Зайнулаева, Д. Турдуева, Н. Шамиева из болх бу. Дика доаьз царна шоай хьайбаш а, отделене цонаш а, нудухьа дар вIашIехьлоаьа царех бинза пайда эьа.

Юбилейни шера тIаийца деха-раш кхоачашдара доархIаме да доаркаш, скотникашта, хIара болхлоца шийна хьалтажа латта лехьаран доаьзр. Цу хьаьхьаьа духха болх бу ферме агитаторашца. Ферме массанаьха хьалхара я колективна а хIаране а обязательстваш юьца плакаташ, доаунгаш. Цул совгIа юбилейни шера декхарех лаьца каст-каста беседаш ю ферма коммунистаьа М. Тазурхаева, А. Сандова.

ХIаьнзе а йоакхо е еза тха, юби-

УЖ КОТБАЛАР

16 шу хьалхаГа 900 Іаса аьхки дажа лоам лигар сунженски районе шин боахамо — Нестеровскин Ассиновскин колхозашка. Эгтара хьалхаГа лоаман лаьГенех пайда ваа доаделнача ту боахамаша хьахьекхар дорхетеш лоа доахан аьхан замалаьхьа лоам лигар пайдана хилар. Шоллаг-ча шера доахан лоам хьаллаьхьар ХІХ-ча партеьсеза цІеранІга, «Победа» яхача, Цієча эскара цІеранІга колхозашка. Іаьна цхьаьтте а колхозо ужийт доахан аьхки лоам дажа. Дагаваьхки Сунженски районе колхозий доам дажаш 40 Іул, цхьаьтта взар совгІа бежан дар.

Экономисташа хьаьжнаш тІехьаГа гучадаьлар лоам доажаьдаьча доахан ужаьш эгтара лагерІа хулаш хилар. Цига дажача хІара бежана ТІ-ваьнех бийсанеш ювьзеш лаьхьІаГа 662 грамм доаде тІаькетар. ХІаьта «Заветы Ильича» яхача колхозе тІаьхийтар тур 796 грамм ер. Ерриигача ройнене юьхьера лаьхьІаГа тІаьхийтра дуьхьа 942 тонн хилар.

ЦІхьайочІа колхозий кулгалдхошна лаьхьІар аьхки меттеІ. Іай а лоам доахан доажаде. ХХ-ча партеьсеза цІеранІга колхозо сеаха. Іай лоам кхаьбар 260 бежан. ПІаІна Іламига колхозехь мара йоацаш ужжад доахан иьхьаьнка бежан ца хьастийташ, дика тоаленна а лоаш Іаьнгара лаьхьар ЦІеранІга колча бежа Іуно Вай ЗІ-ев Іаьдал-Салама. Соаьха Іай 450 бежан лоам кхьаьбар Поеда цІеранІга колхозо, Ленина цІеранІга колхозо — 253 бежан.

Иштта ДІайолаьлар лоаман лаьГенех пайда ВДАА шоллаГІа этап.

Аттта дан ледрригача Іай доам дахийтача доахана Іунал де. Ледрригача де ха леза, цхьаьнка а хьадоеш ДІаьхьожаьбе йиш ши цига болх бечун. Иттуьха оаз из — «доаьмша эсаЗбаташ дац», аьле. Ужа дьаьса решаш доацан бакъхьилар гучадоаьхьа ТІаьна вай ДІаьхо дуьнаргІолча гІулаьхо.

...Дуьхьа ха йоацаш — ахкан хьалхаьча бетта юьхьье лоамашкарча бежа Іушка цІаькха а па ена хало кхьаьчар. Ахкан юьхье Іалаьмате чІоагІа лоа дилларг. Іоша кхоьллаш ЦІеар из, геттара чІоагІа шеаГеедар. ЦІеаьнгІа ужийт ахкки лоам дажа. ДагаваьхкарчаьнгІа ТІаьна аьхки Сунженски района колхозий доам дажаш 40 Іул, цхьаьтта взар совгІа бежан дар.

Экономисташа гучадаьлар тІехьаГа гучадаьлар лоам доажаьдаьча доахана эгтара лагерІа хулаш хилар. Цига дажача хІара бежана ТІ-ваьнех бийсанеш ювьзеш лаьхьІаГа 662 грамм доаде тІаькетар. ХІаьта «Заветы Ильича» яхача колхозе тІаьхийтар 796 грамм ер. Ерриигача ройнене юьхьера лаьхьІаГа тІаьхийтра дуьхьа 942 тонн хилар.

ЦІхьайочІа колхозий кулгалдхошна лаьхьІар аьхки меттеІ. Іай а лоам доахан доажаде. ХХ-ча партеьсеза цІеранІга колхозо сеаха. Іай лоам кхаьбар 260 бежан. ПІаІна Іламига колхозехь мара йоацаш ужжад доахан иьхьаьнка бежан ца хьастийташ, дика тоаленна а лоаш Іаьнгара лаьхьар ЦІеранІга колча бежа Іуно Вай ЗІ-ев Іаьдал-Салама. Соаьха Іай 450 бежан лоам кхьаьбар Поеда цІеранІга колхозо, Ленина цІеранІга колхозо — 253 бежан.

Иштта ДІайолаьлар лоаман лаьГенех пайда ВДАА шоллаГІа этап.

Аттта дан ледрригача Іай доам дахийтача доахана Іунал де. Ледрригача де ха леза, цхьаьнка а хьадоеш ДІаьхьожаьбе йиш ши цига болх бечун. Иттуьха оаз из — «доаьмша эсаЗбаташ дац», аьле. Ужа дьаьса решаш доацан бакъхьилар гучадоаьхьа ТІаьна вай ДІаьхо дуьнаргІолча гІулаьхо.

...Дуьхьа ха йоацаш — ахкан хьалхаьча бетта юьхьье лоамашкарча бежа Іушка цІаькха а па ена хало кхьаьчар. Ахкан юьхье Іалаьмате чІоагІа лоа дилларг. Іоша кхоьллаш ЦІеар из, геттара чІоагІа шеаГеедар. ЦІеаьнгІа ужийт ахкки лоам дажа. ДагаваьхкарчаьнгІа ТІаьна аьхки Сунженски района колхозий доам дажаш 40 Іул, цхьаьтта взар совгІа бежан дар.

Экономисташа гучадаьлар тІехьаГа гучадаьлар лоам доажаьдаьча доахана эгтара лагерІа хулаш хилар. Цига дажача хІара бежана ТІ-ваьнех бийсанеш ювьзеш лаьхьІаГа 662 грамм доаде тІаькетар. ХІаьта «Заветы Ильича» яхача колхозе тІаьхийтар 796 грамм ер. Ерриигача ройнене юьхьера лаьхьІаГа тІаьхийтра дуьхьа 942 тонн хилар.

ЦІхьайочІа колхозий кулгалдхошна лаьхьІар аьхки меттеІ. Іай а лоам доахан доажаде. ХХ-ча партеьсеза цІеранІга колхозо сеаха. Іай лоам кхаьбар 260 бежан. ПІаІна Іламига колхозехь мара йоацаш ужжад доахан иьхьаьнка бежан ца хьастийташ, дика тоаленна а лоаш Іаьнгара лаьхьар ЦІеранІга колча бежа Іуно Вай ЗІ-ев Іаьдал-Салама. Соаьха Іай 450 бежан лоам кхьаьбар Поеда цІеранІга колхозо, Ленина цІеранІга колхозо — 253 бежан.

Иштта ДІайолаьлар лоаман лаьГенех пайда ВДАА шоллаГІа этап.

Аттта дан ледрригача Іай доам дахийтача доахана Іунал де. Ледрригача де ха леза, цхьаьнка а хьадоеш ДІаьхьожаьбе йиш ши цига болх бечун. Иттуьха оаз из — «доаьмша эсаЗбаташ дац», аьле. Ужа дьаьса решаш доацан бакъхьилар гучадоаьхьа ТІаьна вай ДІаьхо дуьнаргІолча гІулаьхо.

...Дуьхьа ха йоацаш — ахкан хьалхаьча бетта юьхьье лоамашкарча

ЦУДУХЬА ХЬИЙКЪАД ЯЛАТ

Дуьхьа ха ц1 Наурски района колхозийн совхозийн кхаьжа беттара бехкотохкаме балхаш ешийхинна. Чаьхйоалаш лаТ юбилейин шера хьуьхьам чуцаьра полтбочча кхоьсаме хьаьжа этап, лаьГІоьш латт кхаьжа болх бешийоЙна техника моторий тата. Совхозий спецциалисташ болхлон юбилейин шера ялат хьуьхьдера резервеш лехаьш шоай торонашш тохкаьш болча хана болабелар механизаторашн кхаш леладерашн Октября сийна тІаийцаьча дехкорашка хьежжа лаьхарча хьуьхьаме лард йолла. Гурахьа ялат дІеде лаьТа кийндир предплужникаш а бечаьнкаш ахка тракторин агрегаташца. Цу тайпарча агрегаташца лаьТа ахарх йиш хІар дІадувш дола фу цхьатарра кІоарга лаьТа кІаг дижийта, цуз совгІа, хьалхв дІадаьхча шера лаьТа дІоахаьшка аьха хиннаделе, соаьхка пІоргаГа аьхар.

Хьалхье а Белгалгьаьккаче сеаоборота сеамашка хьежжа агротехнически дикагІа йолча хана дІаийнйра 1966 шера юртбоахама культураш. Иштта, кІа дІеде дедаьнр пийЙтаГІа сентябре. ХІаьта 9500 гектара тІа дийна кІа из маьхера культура дикагІа тІаьлера а хьаьхлара а аьттуьн. Ладаьш йоаьн - предшественникашн хиннча лаьТта дийра. Іаьрмача пара тІа дІадийра 221 гектар кІа, пропашной культураш дІаийнйна хиннача лаьТта — 1723 гектар, полупара системах кийндьаьчь кІа бола культураш хиннача лаьТта— 2000 гектар, иштта дІаэо а.

Хьаьстта бокка терком тІебаХийтабар оаьха дІедуьча фуна дика лаьхка хилийтарн, хІаьта дикагІа йолча репродуцкет из хилийтарн. Дуьхьал хьалхарчен шоллаГІечн репродуцкетаьца дола элитни фу дийра дерригача гурахьь дуьна ялатах 85 процент. Хьалхарча классах дола фу дийра 2539 гектара тІа, хІаьта шоллаГІа классах дола фу — 5648 гектара тІа, цох хул дерриГа дІадийнча ялатах 85 процент.

Тиркал дехьара лаьТта дехьа лоарХІаш да. кІеазга делх цига догІаш, цудухьа Іалаьмате бокхкача лоарХІаме да ялат дІадера норма кийса хиннйтар, хІаьта ялгІа ча кІара квадратни метр долча лаьТтен тІара бацьоьгІай листалниялат йоагІача тайпара хилларга хьежжа мара дика хьуьхьа йиш яц ялат. ЦІхьаьОчІа специалисташ хетт цу лаьТта дІедуьв ялат кийлхха хина йиш ец ььнна. Дуьхьаче специалисташ дІедуьв цу тайпарчаьТта: хиЙ дІаьхча хІара гектара тІа 230 килограмм фу, хиЙ це дехача — 180 килограмм. Ала деза цу боарманІга гурахьа дуьхьа дІадер кийсаГІа доаГІа.

Дуьхьа хьаьхьера дийзар тха района боахамой спецциалистан хьалледерийн юбилейин шера юртбоахамах культураш дика хьуьхьаьдеш. ХьаТІаьхьалар юртбоахама Болхоша чІоагІа сатийса ялат чуцца ха. Вешта аьлча, кхаш леледерий, механизаторий экзаменяр из. Цар декхар дер дерригача шера шовш хьийгача кьмх хььхинкар це дойтар. ХІара денна тІеЗьонжан лоаттаборга цар ялат хьаьча дий хьежаш.

...ДІадоладир ялат чуца. ХІаьна вай доаледеча масалга хьежжа хоаргда мел боакхаме ДІадоладир уж баьгаш. «Терский» кхаЧа совхоза механизатора Петр Петрович Лозььрс хІара денна 85 гектара тІара ялат чуцдер, ювва 25 гектар мара йоацеча. Из санна барашш дуьхьхе а ба. Кховзтьен пхийтта гектара тІара ялат хьекхар цу совхоза хьоаГІачІа отделенерех Андрей Петрович Лазарева а.

Цхьа гІулаьх да ялат хьежка касбрах Іодиллар, хІаьта кхы а боккхача лоарХІаме да касарах уллар кхай тІа ялала е да уллийташ ардер. Дале а ужхеза а ийсбелар хьаьхка латтарш. Пеннна цІеранІча колхозе механизаторашта юкъе хьалхара мотти хььхкар дийтта балха дийнаьъа 358 гектара тІара 6910 центнер ялат аьрдачч Погоренлов Григорий Михайловичца, иззал йолча хана 290 гектара тІара 6764 центнер ялат аьрдачч Иван Филиппович Барданьлько, кхычар. ХІара боахамо ба шийчий хьалха латтарш.

Геттера дика хьийнкъад ялат тха районе боахамашка. ЦІхьайочІа участкаш тІара 46 центнергІа дІаьхьаьйІаГ из. Хьаьстта дика хьуьхьдеьд гурахьь дуьз ялат «Терский» кхаЧа совхоза ийнаГІечо отделенеш — хІара гектара тІара юкъера лаьрХІача 26 центнер кІа. Царел а дикагІа хьуьхьдедьд гурахьь дуьз ялат Ленина цІеранІга колхоза цхьоаГІачІа отделенех Р. Рустамова кулгалдеча комплексин бригада коллективо. ХІара гектара тІара 36 центнер ялат чудеиад укхаза. Укх юбилейин шера юртбоахама культураш иштта дика хьуьхьара боккхача лоарХІаме хилар боахамой коллективашн хьалхе лаТтача опытагА, ІалмаЖне карагІадьннаЧуча хьежжа дІейийнйна культураш гІулаьх дер.

Районе кхыча боахамашта юкъе эггара хьалха паччьалхьхенга ялат дохкара план хоаччиййр Ленина цІеранІга колхоза кхаш леладерашца. Дуьх балха дийнаьъа кхоаччиййр цер ялат, хІаьта тхьоалагІа июль тІаккочачш дерригА а боахамо Дьахенна дІеденна ялат 3370 тонн дар, вешта аьлча план 182 процент кхоачешьйр. Тха районе болхлоша паччьалхьхенга дерригА дехка ялат 10520 тонн де, паччьалхьхенга ялат дохкара план 197,7 процент кхоачашьйьй.

ХІаьна ялат чуийца дьаьнадаьне а кхашкара балхаш Іа яа лаьГеннадедь. ХІаьнзе а уйла е еза тІадоагІача шера, хІаьта пожинной культурай хьуьхьам алсамбаккхара, хьийбаьта кхоачам хиллар тайп-тайпара доаьхьр Іалашдера. ХІаьна районе боахамий кхашка болх беш а 35 лаьТта оаха агрегат. ДерригА аьха дьаьнкр 7 эггр гектар лаьТта да уу дьаькье 4500 гектар гурахьа дуьчь ялата лаьрхІар а долвш. Из дерригА лаьТта популяра хьисапе кийндьу.

Болгалде деза, юртбоахама культураш дІаьв кийндьь лаьТта кест-кеста доГІаш це доллера дуьхьа дикагІа хуьг хилар. ЦІхьаьбакъде, кІеазнга а пайда эца йиш йолаш дена ди дІадахийташ оаха болх ца беш. Цуьл совгІа, лаьТта шин сиенах оаз. Кастта дергда дерригА лаьТта аьха. Дика хьаьхегаш бе тха Ленина цІеранІга колхоза трактористаш. Иштта, А. Остапенкос норма 7,2 гектар мара йоацеча хІара денна 8—10 гектар лаьТта оаз. Цу тайпара дика кхьаьхега трактористаш хьаьш боахамашка а дуьхьа ба.

Цу балхашта нийсса ДІадоладьд оаха сиЛос йоллилгА а. Тха районе боахамашш декхарийнйе да уьхьх шера 80 эзар тонн силос Іалашьв. ПІаІна дика тІеЗьонжачашьв лерхІ оаза, хІаьна аьлча сиЛоса лаьрхІа дІаийнйна тьаьжІв дика хьийнкаЙ. ХІаьна дІаьоьш я пожинной культураш.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района юртбоахама производственин управлене керттера агроном.

БАЛХАШ ЛАЬГІЛАЦ

Шелковской районе «Коминтерн» яхача колхозах ХІаьнзе 1186 гектара тІа ДІаийнйна шоллаГІа ювьзеш ЛаьрХІа культураш плаГІ дийрхІар 1000 гектар мара йоацача. ХІаьта кхы а ЛІаьовш лаТт доаьхьара лаьрхІа хьажжІа, горох.

Уж балхаш леш кхьаьстта дика кхьаьхийгаГ механизаторашца Б. Гапаева, Д. Джамалова, Ф. Шляпкина, В. Темнева, иштта кхыбаРаша а.

Ховш мазарра турахьа ювча культураштца лоарХІаме а да хІанзе а лаьТта кийндар. Дика лел доаХоле из бохх а. Масала, цхьоалагІа ба бригаде гурахьа ювча культурашта лаьрчІа дерригА лаьТта а лаьТта баьнна6, хІаьта шоллаГІа бригаде аьхар 500 гектар сонгІа лаьТта да. Дийнаьъи буси ду колхозе уж балхаш. Шоай оемнин норман 140—150 процент кхоачашьеш, балхаш качестоо лаьхьа йолаш бІах бу лаьЛта оахача трактористаш М. Бешпхунова, А. Попова, А. Табацкова.

А. СЕПСАЕВ.

КЕРДА ЛАГЕРЬ ХЬАЙИЙЛЛАЙ

Наьсарен района ЖІайрахьарча барХІшерарча школа кхо хьийнйлаГ пионерский лагерь.

Лагерь ЗьелелашГ кхьаьнгІ ДІадерригА начальникна Дилигов Жабраила, цул тІехьаГІа Наьсарен РАЙОНО заведующе нов. Арсельуева.

Торжественин лаьхьа йистедьаьнначуьг тІехьаГа художественин самодеятельностча юкъе дакъа лоапаРаша сакъердаме концерт оттадир гулбенначарна.

Б. ЛЬЯНОВ,
ЖІайрахьарча барХІшерарча школа цхьхарХо.

РЕПЛИКА ШУРА ШИ-ШЕГІА ІОУХ

Іа ДІадоладаьча ханна доаьхьар хоаьча а дешна геттара кІеазГІар шура Наьсарен района Индарерча фермаьг доахана.

Ферме венача сага:

— ХІаьна тхона хулаш дола зе бІаьстий хьайолаШешьа а хоаьхьа. ШоаьгІ ТІаьрзгІа оаха аьлар йиндархоПа.

Ева хьаьттар цар дуьхьа сатийса бІаьстий а, сийнача баьшша кхаьлар аренаш. ХІаьна гонга кхаЧчІаьла лаьхьенна уж. Каст-каста дедьаьча доГІаьш хьоаг сийна хьалтІаьюьлийр уж.

ВІалла хиннаьн Индарерча доахан ЗІЖІаьрашка хІанзара парГІа. Цулуьха цох шоай махулла дуьхкаГІа пайда эца лерхІ даьр. Шурийга дІаБоаьа мах чІоагІа лаьхта хиннаб'іана замалаьхьа (планах 13-са 39 кепиен центнер ІІІаьрсеш 45 хийта лезаьча ухлаьа 18 сомаГІ из) ПІаьнгІаГІ ІІІаьХочачаБаьЙ из). ХІаьна из чуЛьхьаьхьа баьккаРа ЧаьхьаШ' лех уьхьаа.

Баьша тІа даьлча шура ши-шеГІа Іоьхьа ела ЯхаШ хабар ца уьхьаа ДІадаьлна. Іуа шиЙ мукьах хуьле лухкаГІа а хуриГа. Йоах. Шулуьха доахан доаЖаде саг вешш. ХІаьна аьлча цо доагІаьча а ца доагІаьча а ДІа-ЛьХа лехк ужа. маг-наГаьхьа ОГІаа ваЖача цІоГІа техе хехра а ду. Цу ГІулаьхо доахана нерваш чувхаю, тІаьккха шура ЖоаГІех. Шуна Йшшта открыти аьй ухХаьа. Цун автор мАлаа хоаг ца. ХІаьна аьЛа ца массане а ЮкъА ца ЛьХа да из. ХІаьта а из ДІадоладаьр ферма заведующи Евлоев Хьасан лаРхьа реза.

ХІаьна цу методах доажаду уьхьаа ЗоаЖаш. Пцр аьккхаЧа беп чу мукьах ЛитаА уьг. ШиЙ хьаьш ЖоЧча ЛІа а доЛх ЖоА а доагІа. ЖоаЖа лох ЛаьгІа йоЛа бІуг а. Пар саГотІеш саг ваш. Скоцнаволча Исмаллайна бІаргазйра шин даьлХа лекХа а дешна ЛІхарийсин чІожагІаьа зархах уЛаш доагІа ЗЖІаьбаш. «ХІаьнЖ шоаш, лоЛчар кхы ДІахоЛхийта йіни яц уж,—уйла йиР ИсмаЛаьс,—совца ца доЙя мел зе хурГІа боахамаша». КхетаЛора оо эгІаЛчча санна сиЛа доагІа доахан совпаде ниЖхьаЛо хуРГІолГа а.

Дуьхьа уйлаш еш ца йоаьнзар. ГІулаЙ йисте ше а Іийна шиЙ шакхаг а воГ ГоаЛаш ЗЖаьнеш а ийца дуьхьаГІа БаЙйтар «ЛоамаРа» доагІаЧа хьайбаГІа. Топаш ЙьЛар. — хьаЛХа доагІаш хиЙна доахан ноХаЙйраш, бакъЛа ТІехьа тІаьрзгІарийр из котбуЛЛар. ШортаГІа доагІар хьаЙбаш, бакъЛа сонале хала зар. Ховш дан царех бУ хурГІар, нагахьа цигачи ЙотА баХа тІаьклобеЙнеш. Цар новкъаСталца нуьхьаЛхар дерригА хьайбаш.

...Ди лекъаЛуш мух сецар. бакъЛа лоа дерригача лийнаЛьа йийнйар, ХІаьта бийса тІеХьаЛхаЧа мара ГучаЗаЛаЗнар сецкЫй—йийЛхар.

Керттерщар хоаЧчашЛаьо скотникашца, даьнаа дисарАн Іа аХа хаьа ДинаР. ВІашагІКоастаЛе дезар ГІулаш, ЛІа-ЮХа цХаьстаЛе аьлаЛ ЗИн ЗоГІа ПаРаша. УЖ БаЛхаш леш а ДІаЗаьлар цхьаьХа ЛІи.

ХІаНа УйЛа е еЗао кхЬ денн КХаЬ БуСи ДаЖанза ЗоаЛа хьайбаш кхЛабаРа. Массане а мОраЙа тІаЙйнаР ІаДІаЛ-СаЛама предложени. ЦунГа яр ДІаЛхаЧа зерне ІаДаЛьйнаЧ ЗоаЛа йиЙ ЗоаЛ ЗоаЛ ЗоаЛ

КХЫ ТІА А ГІУВТТАШ ЛАТТ НЕГРАШ

НЬЮ-ЙОРК, 27 июль. ТАСС-а корреспондента **И. Аблакова** хоам бу:

США 10 совгІа городе къовсамаарча лоаттабеш да цІга баха неграшка бІаза нах.

ДиьлагІа ди да Детройтера гІулахкаш кхоччалоча латта, боаг къовлабаллаача города малхбузеьларча дакъа тІа лира довнаш хилар негритянски, аварталашка бахача яхкин полицеен юкъе. Герз вІашкаттта доладелар. Дорхача дукъалеана тІаІоттаеча полбІш уж районаш да йатуча хаамаш. Иншраца Трокмонтера «негритянски мятеж» тоІаеча тІеча операцей командующе приказаш ну районашка яхийтаг танкаш бронетранспортераш, 3.400 парашютисташ бавина керте баллаца гергах кІийчаь къамди гаарде 10 аз совгІа салтен полицейскин.

Грант-Рапидс (штат Мичиган) негритянски кварталашка бахача нахан полицейскештен юкъе хиина дов бАьаьн долаш 40 саг саг чоннаш вІий, 100 совгІа саг лаььаь.

Лугаите (штат Джорджия) хиинча пресс-конференце аккхачча негритянски лидера Мартин Кинга хьаьхІ, кхаар екъеча лаьхха вазаре ойлаьнгаш ушмаьш дерг мара», тоІабаь боаккхарца аьхар даро мара машер баььарбгаш США негритянски тетношка, аьнна.

ВЬЕТНАМА НИЙСХОН ГІУЛАКХ КОТДАРГДА

Вьетнамски къовсамаарча солидарности месачнигаца дуьзаденна 16-ча июле митинг хилар советско-вьетнамски доттаГІала Общества коллективин член йоьча назаташ еча Тувински фабрике. Болхлой боьча хьоанаагІа баьккар СССР-ера ДРВ посол Нгуен Тхо Тян, посольства дипломатически болхлой. Нгуен Тхо Тяна фабрика коллектива баркал аьлар вьетнамски хьалхІца кІенача доттаГІала уйлаьйолаш советски наьх хиларах, но дийцар Къилбаседеин Къулбелеьнен Вьетнамо США агрессорашта дуьхьала доаттабоча турпала къовсамаьх. Цо аьлар, Вьетнам дІаьхьаьла баьккар США империалистий. Вьетнамн нийскон гІулакх котдаргда!

* * *

Вьетнамски халкъа къовсамаарча солидарность хетаьв ярх Киева общественности виналлий собраний.

Гулбенираша бесамс тІайнІар Киевера вьетнамо-советски доттаГІала Общества делегацена керте латтача вьетнамо-советски доттаГІала Общества (ДРВ) Центральин правлене Генеральин секретара ву Куок Ун дах Массана рьаьз а воаьаш тІаийдача резолюше тІа собране дуьхьа дахьаргаша аГІаьзалш бечкъ бен Вьетнаме тІеча аскалаш яра кхетамца йоаьа политика лелаеш бола США империалисташ, цар хьадийкар цІий менеш дІаьхьа США агрессорашта дуьхьала доаттабоча турпала къовсамаьх. Цо аьлар, Вьетнам дІаьхьаьла аьттув баргбан США империалистий. Вьетнамн нийскон гІулакх котдаргда!

И. К. АЙВАЗОВСКИЙ

(Ваьча дийнахьа деиз 150 шу дизаргІа)

Иван Константинович Айвазовский (1817—1900) — гІорвалина эрсий живописеш, XIX-ча біаьшереча эрсий искусственча форда нейзажа йоккха говзанч. Эттара хьалхара картинаш дІаьхьа біаьнерен йІоча шерашка лаьдаьл Айвазовскае.

Общественна юкъе шерра к'ováдаьвеш тІаийнІар живописеш ший іохьхьанарча балкашкара дена. Тъъо шу даьнна эламгга саг волча хана а цІи хеза вар из. Художника ерриг творчество белгалъаьлдар К. П. Брюлловца, М. И. Глинкаца, В. А Жуковскеца, И. А. Крыловца, А. С. Пушкинца хьоашал тоассадаларах. Айвазовский къона волча хана яздаь балхаш могалора А. С. Пушкина, Іаьхора цун балхаш геттара дика лаьрхІал И. Н. Крамскои, И. Е. Репина, В. В. Стасова.

Айвазовске геттара лакхдир пейлажин живописа къаьстта ший тайпара лакъа—марина. Цун безам шийна тІаьвваг ца хьовш къаьгаи сатийнеи латтача маьхха, доппоча эІанарашца е бетта дото бессарча сердалоне сийрдаьбаькхача форда сурто («Діаьхьежача гуш дола Петербурга гонаьхарча форда сурт»; 1835; «Шпиль», 1837; «Форда йистера берд», 1840). ТІехьаГІо художника чІоаГІа безам тІаьдІа лоаьаьбаьнача Іаьлама беккхача иза, форда тІа хулча хатарийн хІаьлак хулаш доача кемайн сурт хиллара («Вийсаьнна хьайна дуІа», 1860; «СелаІа», 1873; «ХІалак хиина кема», 1873). Къоанаагалъа дІаьлестача хана, лоаьаьбаьна форд хьеста а беш, Айвазовске цунца къовсадолийр саг къонахчал («ТІаьгІи», 1889; «Мария» яха кема форд лоаьаьбаьнача хана», 1892).

Айвазовске іохьхьанщарча творчества эттара дикагІа йоца произведеин—«ЙйсІагІа вал», (1850). Цул тІехьаГІа тоьал ца йьннача ГІоаьла бокъкал дика реалистически живопись кхоІл художника—«Іаьржа форд», (1881). Патриотически пафосах (йІосза я Айвазовске ерриг искусство. Цун дукха произведеин эрсий тІема йІота деналерца гІулакхцаца хетаьь я («Чесменски тІом», 1848; «Наврински тІом», 1848; «Синопски тІом», 1853; Севастопоа баь го», 1859; дукхха кхыдола картинаш).

Дукххача шерашка 6 эзар совгІа картина яздаь живописца. Художник, патриот, демократ, прогрессивни общественностаца йІхха вуьзаведна волча цунна хІинах заманх хьалха латта идейни гІулакхаш шоай ханнаьха белгалъеш дувца. Цо ший искусство ваьрах дІакъостеш хиннаьн, лаьрхІа живописца хьалхашка увттаьладь по общественна гІулакх даІа декхар. Ший искусстве йоІкха говзал кхаьчай Айвазовскеца. Лоаьаьбаьна форд логІан мокхаш гуІаьеш йоца сигаьеп, сийрда яьнна маьхха сайре а форда тІа хьалгоалийр саг къонахчал («ТІаьгІи», 1889; «Мария» яха кема форд лоаьаьбаьнача хана», 1892).

Айвазовске іохьхьанщарча творчества эттара дикагІа йоца произведеин—«ЙйсІагІа вал», (1850). Цул тІехьаГІа тоьал ца йьннача ГІоаьла бокъкал дика реалистически живопись кхоІл художника—«Іаьржа форд», (1881). Патриотически пафосах (йІосза я Айвазовске ерриг искусство. Цун дукхха произведеин эрсий тІема йІота деналерца гІулакхцаца хетаьь я («Чесменски тІом», 1848; «Наврински тІом», 1848; «Синопски тІом», 1853; Севастопоа баь го», 1859; дукхха кхыдола картинаш).

Дукххача шерашка 6 эзар совгІа картина яздаь живописца. Художник, патриот, демократ, прогрессивни общественностаца йІхха вуьзаведна волча цунна хІинах заманх хьалха латта идейни гІулакхаш шоай ханнаьха белгалъеш дувца. Цо ший искусство ваьрах дІакъостеш хиннаьн, лаьрхІа живописца хьалхашка увттаьладь по общественна гІулакх даІа декхар. Ший искусстве йоІкха говзал кхаьчай Айвазовскеца. Лоаьаьбаьна форд логІан мокхаш гуІаьеш йоца сигаьеп, сийрда яьнна маьхха сайре а форда тІа хьалгоалийр саг къонахчал («ТІаьгІи», 1889; «Мария» яха кема форд лоаьаьбаьнача хана», 1892).

Айвазовске іохьхьанщарча творчества эттара дикагІа йоца произведеин—«ЙйсІагІа вал», (1850). Цул тІехьаГІа тоьал ца йьннача ГІоаьла бокъкал дика реалистически живопись кхоІл художника—

САЛОІАЧА САХЬАТА

ТАМАШИЙНА ГАЬНАШ

Панамски канала районе хьаІаьоаьлаш я тамашийна гаьнаш. Цар боккха боьша сон кІеранна тара а болаш ба. ХІаьта цу лаьг боккха процент хьоанал йоалл. Цунах нийсса пайда эца хов бахача наьх. Цу сона юкъе иноа а делле сар-сарахьа ламмаша метал боагабу цар из. Цу тайпара цІа кІерам диь-пхе саьхьта боар. Белгалдаккхх деза цо аІелла а кІур ца белга.

ІАЛАЬМАТЕ ЙОККХА ЛИМОН

Диъ шу хьалха Кемеровски области Прокопьевске бахача мерен сесагеи Грищенковскіеран Кавказа ца лимона шин гайдолг дихьаьлар. Ах литр чийдаеча банна чу чухошаш селла: эІаммга дар уж. ХІанз лимонин га цІен яхи метр лаьхха я. Соаьха эиза а таьа масеаьк кагий сом балар цо. Бакъда, цаІ мара гаьна тІа юхе а ца бу саш баррига сом Іобеьнар. Из юхеййса цІуна лимон хулаш, хьаш тІетара Іобеьнна а хиина Іо ца йожийтара духьа галгах діаьхка цІен-наьс боКъонца из кхьчІе ялар ца іаьвеш дукхха ца йоаьцаш хьалхьаьхар лимон. Из эзана 460 грамм хилар.

ЦХЬАН ДИЙНАХЬА — ШЕРА ЕРРИГА ХАНАШ

Кирпичев цхьа моттиг я июль бетта юкъе, цхьан дийнахьа шера ерриг а йиІ ца бІаргаго йІоп йолаш. Из я Иссык-Куль хІана хІи кхулбеьнеьнарча уйна Тосор яха юрт.

Бахача наьха кхоччаі урюк а хьаьа боьхонца дола аьхк да. Хила дезьа вьаьча хьаттаьаьа аьр да ала іандеш бозаьх юртбоаьхарча къаьхьагаьмхой. Ухьаза гуйре я. КІезига кхы діаьхо вьаьчаь подсекнинаьш яха знаьш да. БІаьстенан замалаьхь Подмосковье. Замалаьхь Ловушка хьатІаьаьчаьа хьекхаш бурен а йоаьлш боьхонца дола Іа да.'

Цудухьа ловмашка Іулаш долча шоаш боьхаш хилча аьвки а тІехьа Іай дуьхьаду діайха барзьхьаьа а дийкх боьхь цу юрта баха нах.

КУЛЬДИН ЯХАЧА ГІАЙРЕН ТІАРА ТАМАШ

Біаь шераш да цу тамашийна іамо — доккхийча фордашкара а зІаммгача хишкара а чкъьарий цьхьана дахача, дерригача дуьнен тІе цаІ мара йоккъьна мотт-гІиллаой теркам тІаувза. Баренцево яхача форда йиста Кильдин яхача ГІайрен тІа ба из озеро. Дукха ха хьалха из ІамІ ІаьрІийнаш. Ха діа ма йоДа формацаре дьа-ьаьстаг из. Бакъда таханарча деннаеца теза-м дац цу чура хий, хІана вьлча ГІумми жагІи вІашагІаьчаь тІоаьашка ГІоІла ший діа-іьъ ца. Бакъдар вьлча форда чура хий Іамо чу кІезаиг-кІезиг мара-м ахаш хІаьта а тоьаргдоаьш уу.

Тайп-тайпара дола Іамий хин тІоаьашка хьахул тазача а дирача а хишка яхаш йоца дийна хІамаш а бьаьсвІаш а. Нагаьаьа санна цкъан ГІоІла чурх воях тІоаьа чу из дийна хІама йоаьа из іа. Из тамашийна Іам тІехьара 50 шу хьалха техкаб.

«КЮЗОЛ»

— Геологаш, Іоьяха шоашта тІаийоаька масеаш.

— Туристаш оаш а хьамчьаьха шоай фоартош, нух кІезитийна царна. Цхьанна а зІок еттачча ма-м кхера дезаш шоаьа.

— ЗІок етта мозий, оаш а шоай тІехььара иллн ала, доа ха хьатІаьхоачаш латт шун. Уфимски химзавода специалистех бакхарГІо хулаш цу гІулакха реаьа ца хилара бекх. Уж ба ца уж «Кюзол» яха препарат дагаьехараш. Нагаьа санна нах чІоча палатеевкин царна тІадуьаьна барзьхьаьк из мозлх тоьх хьунагІа гІоІла водача цу саг аьттехьа даха моргГадаш шоаьа зІок-мозашта. Из молх цкъа текеча («Іезига мара а зеаш) шин-кхаь «кІира саг-сагот хила везаьд саг.

ХІанз Дальни Востоке а Тюменски области а мехьаьстаьхошкеи геологашкеи діаьхьаьчий «Кюзол» яха препарат.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ САГ

Кхьмоттел ший дикагІбочка доттаГІала а нагГаьх мара кулг ца ІаьІ — английски архитектораш Стирс Майкага. Виц а венна цунга кулг деннар деккеоаьлл.

Из хІанад аьлча, Майка дегІа чу Іов дукхх статически электричество. Іоьхьаьна Майка ІаьІ кхаьвнначоь электричество дегІа чуйода. Дан - денна-м хилаг из, хІана аьлча, атмосферни хьлаьаьа ца хьежка мара Іовц электричество.

Майка дегІаца из электричество мел дукха йоаь ховрда уХ мастаьлаГІа. Нагаьа санна из мо-лаГІа ешка йІамах діаьсхаавлца архитектора корта тІа мел боьа чо уроотт, хІаьта пІелга бухьнгашка чІоаГІа маьхий ІаьтІаш санна хетаьу.

Сага дегІаца статически электричество хулилга Іилманна хов дукхха ца я. Цхьабакъда, Стирс Майкаца хиина хІама боьлла а кхы цхьаннеца а санна.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозиен хувцлуш морхаш а йолаш хьла мег. Лоаьаьн районашка ах бийса яьаьлеьь доаГІа хургда. Тахан саразкъ республикеиг, Грозиен лоашшан хьна догІа хургда, ТарлУ. ЛаьГІо мух хургба. Температура республике бийсанна 15—20 дийнахьа 21—29 градус йІоаьхьл хургьв, хІаьта Грозие —бийсанна 16—18, дийнахьа 27—29 градус йІоаьхьл.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КИТАЕРА СОБЫТЕШ

25-ча июле делкъеьл тІехьаГІа Пекинерча Тяньаньмэньн яхача майдан тІа хьанаьйбийнай. Цаьсфаьнна, ЮА саатий йоккхъ митинг хилар. Информационни агентствеца дуьха хоамех, митинге лакъа лоаьаьн хиншараша діаьлеьар КНР председателаьра Лю Шао-ци, КПК ЦК генеральни секретарпара Дэн Сяо-пинаьра, Мао Цзэ-дуьнан цун «идеештен» дуьхьаьбьннача мехкарча кхиина партийни паччаьлаьхенни кулгаш хоششаш ГІулакхцан цхьаьла лелхийтинга. Цар ишшта кхерам тІатуьсар КПК Хубейски провинцийнаьн комитета хьалхара секретара, Уханьски военни округ тІа хьалхара секретара, Уханьски военни округа политкомиссара Ван Жэнь-чжуеен Уханьски военни округа командующена Чжэ Цзай-даоеен топаш тохарГІаш яхкан.

Цзаофанешен хиннайбинашен керла діаьлехаран уьх денненна «Ухане хиинна событеший» дуьзаш да. 20-ча июле «культурни революцена» дуьхьалгІчар, Уханьски военни округе тІема ГІулакхаш тІа боЛийр хьлаьа а лоаьцаш. Ухане лийнаь КНР общественни кхеремаьлен министр Се Фучжи КПК ЦК-ярча «культурни революце» ГІулакхаШта ІоІча группа член Ван Ли. Уж ненначи лидерий гІочий «председателе Маос ше ешнаьа указанеех» июль бетта хьалхарча кІиранна Юньнань яхача провинце бахьбаРи культурни революце дош къоьстадаьра». Шоай мессена пу къулбехьенкитайски провинце уж болча хана гІулаьаьлар КПК Юньнаььки провинциальни комитета хьалхара секретарь Янь Хун-ньь ше шийна теча венна хилар, шигара шоай мисси чаьнх а яьккха, «ГІулакхаш лертІаьаьра» аьвна город Уханее бахаб уж.

ГІулакхаш чІоаГІа харалъьнначеи ший молхаьдеш довнаш хиннаьчеи центральни Китай ца йоккхача горденра хьало кхьаьстта чІоаГІа корзадаш ю, журналаш тІара а газеташ тІара а дийша санъердама хІамаш дувц, концерт оттаьдиг.

Уж тІехььарча хана кургбаьхама кхьаьхьгаьнчашта хьалхашца цу коллективе оттаьдиг барХІ концерт. Массанахьа бедаме тІаьзц уж. Кхьаьстта хоза цет кхьаьхьгаьнчашта Джалаев Имрана лохха гитара, Рамсов Лечас лохха дахчанпандар, агитбригада кулгалхочо Чупсин Александра лохха баян.

Уж вайна біаргагучча сурта тІа кхьаьнне тІехьа а оалаш илли доаниХаш воалл самодеятельни артист Вахаев Висхан. Ер сурт дьаьихаа кхьаьгІамхой делкъийна салаІа Іохайшача хана. В. ЮНЦЕВИЧ. Сурт автора.

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА—СОВГІАТА

Гарта ГІерт деза ЦІей. Из гарта ме ГІорт дуХхаГІа айну хьинар, дикаГІа кхаьхьга лог доаГІа. Ишшта уйла йоІаш на тха Назаровски діа-са лелача ГІиплошІьеча механизированни колоннера 350 совгІа болхло а.

ХІанз юбилейни декхарашца кхочачашца да тхо. Уж кІезига а аТта а лаьн. Объекташ хьалхара монтажни балаьш чаьхлахара шера иІан 7 ноябрь тІаьхХачалехьа кхочачашбе доиг денназ оеха. Цул совгІа, тхо лекхарийла да кхьаьстта гаьмма оесарле 10 процент дакхьа, балхашка діадолар 0,5 процент чухкхьдаьккха.

Во дац тха хьоХхамаш. Діабаьхана аьх бетта аьха дуХхьала балхашка діадолар чухкхьдаьккхара чотах 18 эзар сом цІена пайда баьЬ. Хьаьлаьй дукха мацьера ГІиІаьш.

Цхьан моттиг бобз беш хилча наьха хьаьаьташ кхочачаьце, наьха фу эш хьажа, беча балха тІаьхьожам доаттабе аттаГІа хургдар. ХІаьта тха объекташ массанахьа а: Серноводске, Ачхой - Мартане, МалгІбаЬице... ХІаьта а бохьдерттІа діаГІорбоьлаш ПІаьхьаьш вІаштІаьхьаьккха ГІеет тхо. Бехьстокхамерча моттигашка дикаГІа бола спецификаьстан уьттабу аьха. Масала, геттара эшаш, сихаГІа хьаьлаь аьха деаьш да Серноводске хьаьлаьеш ІаьтІа техникуна лаьрхІа ГІеПоаш. Царга доаьар зеррига а 535 ваар сом гаррта да. Из хьаьа шера дерглоча дерригача балхашка діадахийта дезачех ах аьчча да. Цу тІулакхо хьаьхьох из лоаьрхІам болаш ГІиІІо йолга, цунга боьх дика вІаштІеьхьаьнгаьна зиІга (уьх шера студенташ дерригА